A házbér-ügy rendezése

A kormány megtiltotta a házbéremelést — A házbérrendelet szövege

Meglepő gyorsasággal elhatározta magát a kormány arra, hogy teljesiti Budapest és az egész ország lakóinak jogos kivánságát, amelyet a *Pesti Napló* elejétől kezdve tolmácsolt: maximálja a házbéreket, helyesebben, ugy, ahogyan mi gondoltuk, kategórikusan, minden kibuvó nélkül *megtiltja a jogtalan arányu házbéremelést.* Az intézkedés valóban gyorsabban következett be, mint bárki remélhette volna. Hétfőn reggel rendkivüli kiadásban jelent meg a hivatalos *Budapesti Közlöny* s az egy oldalos lap megnyugvást hirdet a lakás kérdésben. Egyetlen rendelet van a hivatalos lapban: a magyar királyi minisztériumnak *3784/1916. M. E. számu rendelete, a lakbéremelések és lakbérfelmondások korlátozása, valamint a közintézmények részére kötött bérleti szerződések meghosszabbitása tárgyában.* A tizenkét szakaszból álló rendelet *lényege az,* hogy általában az ötezer koronás, vagy olcsóbb budapesti *lakások bérét emelni, vagy a lakást felmondani nem lehet és nem szabad.* A kivételek egészen szük körüek és hatásuk elenyésző jelentőségü.

A kormány e kellő időben érkezett energikus rendeletétől joggal lehet várni azt a hatást, hogy a polgári és a kisebb lakások bérlői a háboru folyamán *mentesek lesznek legalább ettől a zaklatástól* s ami a legfontosabb, nem kényszerülnek a lakáskeresés és a háborus viszonyok között lehetetlenség számba menő hurcolkodás kálváriájára; nem lesznek kénytelenek egyetlen vagyonukat, lakásberendezésüket elkótyavetyélni, vagy tönkretenni, csak azért, mert elszaporodtak a háborun meghizott uj áraktól vissza nem rettenő, *uj lakók.* Amint a házbéremelés *vad tulzásai ellen* inditott akciónk során többször megirtuk, tulajdonképpen az „uj lakók" ostroma — háziurak és házmesterek ellen fantasztikus ajánlatokkal inditott ostrom — készitette elő az idei novembert, melynek közepe azonban, ime, már meghozta a sikert.

E nevezetes november legelső napján felismertük már a készülő általános házbérkrizis rendkivüli méreteit és rendkivüli jelentőségét s habozás nélkül siettünk odahatni, hogy a féktelen szándékot a háborus időkhöz mérsékeljék. Természetes tehát, hogy külön örömünk az, hogy a mi, ugyszólván egy napig sem szünetelő cikksorozatunk terelte e problémára előbb a főváros, aztán a kormány figyelmét. Midőn már nemcsak mi, hanem az egész sajtó egyértelmüen és teljes energiával követelte az emberek védelmét, a hatóságok nem térhettek ki e kérdés rendezése elől. A háboru azonban megtanitott mindenkit arra, hogy a legégetőbb kérdéseket is különböző módon lehet rendezni, a legnyilvánvalóbb igazságokat különbözően honorálni. Vannak félrendszabályok, vannak önmagukban jó, de elkésett rendelkezések, vannak lagymatag, a gyakorlati követelményeknek meg nem felelő, immel-ámmal hozott s önmagukban is ellentmondó kormányintézkedések. Amint sohasem haboztunk a mai, nagyon szükre szabott mozgási szabadság mellett sem, véleményt mondani az ilyen céljukat tévesztett rendeletekről: épp ugy megállapitjuk, hogy a határt nem ismerő mohó kapzsiság ellen a kormány gyorsan és jól intézkedett.

*

A lakbér-rendelet előnye, hogy *rövid és áttekinthető,* nem komplikált, csürés-csavarásra alig ád alkalmat. Néhány szakaszát talán lehetett volna világosabban és határozottabban fogalmazni — a rendelet közlése után megtesszük erre megjegyzéseinket — de általában véve azt mondhatjuk: *ez az, amit a háborus terhek alatt roskadozó emberek vártak;* ez végre olyan rendelet, amely a megvadult drágitót valóban korlátok közé szoritja.

Becses tanulság ez azok számára, akik habozás nélkül a nyilvánosság elé siettek sérelmeikkel. Őket sok ezer ember nevében is hálás köszönet illeti.

A nevezetes rendeletet — amelyet egyébként *az erkölcsös háztulajdonosok szempontjából is megbeszélés tárgyává fogunk tenni* — itt közöljük egész terjedelmében:

A m. kir. miniszterium a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

*

(Tilos a stájgerolás)

1. §.

Olyan lakásoknak és velük együttesen bérelt helyiségeknek bérét, amelyeknek évi bérösszege a lakásbéren felül fizetett járulékokkal együtt a jelen rendelet életbeléptekor *Budapesten ötezer koronát, 20.000-nél nagyobb lakosszámu helységekben háromezerötszáz koronát, ennél kisebb helységekben kétezerötszáz koronát* meg nem halad, a miniszterium további rendelkezéseig tekintet nélkül a bérleti és bérfizetési időszakokra (évi, félévi, negyedévi, havi, heti lakások) a lakásnak *akár jelenlegi, akár uj bérlőjével szemben nem lehet magasabb összegre emelni,* vagy magasabb összegben megszabni *annál a legmagasabb összegnél, amely az 1914. évi február hó 1. napjától 1916. évi november hó 1. napjáig bezárólag terjedő időbe eső valamelyik bérleti időszakban,* ideértve az 1916. évi november hó 1. napjával kezdődő bérleti időszakot is, az illető lakásra nézve *bérül volt kikötve.*

Ugyanez a szabály az évi bér összegére való tekintet nélkül irányadó az olyan bérlővel szemben, *aki a lakást egyuttal keresetszerü foglalkozásának céljára is használja.*

A jelen szakasz rendelkezései nem adnak jogot a lakbér emelésére, amennyiben ez a szerződés vagy a lakbérleti szabályok értelmében ki van zárva; viszont azonban nem érintik az 1916. évi *november hó 1. napja előtt több évre* kötött bérleti szerződéseknek azokat a rendelkezéseit, *amelyek a béremelkedést előre megszabják.*

2. §.

Az 1. szakaszban emlitett lakás bérbeadója, ha a bérlőnek akár a bérösszeg, akár külön járulék fejében *fütést is szolgáltat,* a bért vagy a fütésért járó ellenszolgáltatást az 1. szakaszban megállapitott mértéken felül legfeljebb *a bér és a fütésért járó ellenszolgáltatás együttes összegének 5 százalékáig terjedő összeggel emelheti.* Ha a bérbeadó a fütésen felül *meleg vizet is szolgáltat,* ezen a cimen az emelés *még további 1 százalékig terjedhet.*

Az *üvegbiztositás* cimén kikötött járulékot a bérbeadó *az általa tényleg fizetett összeg erejéig* emelheti.

(Nem szabad felmondani)

3. §.

Az 1. szakasz alá eső lakások bérletét a bérbeadó vagy az, aki az ingatlan elidegenitése vagy más körülmény folytán helyébe lépett, *felmondással a miniszterium további rendelkezéséig nem szüntetheti meg,* kivéve azt az esetet, ha a bérbeadó a bérletét a bér nemfizetése vagy egyéb ok miatt a szerződés vagy a fennálló jogszabályok értelmében rendkivüli, vagy rögtöni hatályu felmondással, vagy a határozott időre kötött bérleti szerződésben megállapitott különös felmondási okok alapján megszüntetheti.

Határozott időre kötött ily bérlet a szerződési időtartam lejártával a jelen rendelet erejénél fogva határozatlan időtartamra, egyébként az eddigi feltételek mellett meghosszabbittatik, ha a bérlő erre vonatkozó kivánságát a lejáratot megelőzően abban a határidőben közli a bérbeadóval, amely a határozatlan időre bérelt ugyanoly bérösszegü évi lakások felmondására nézve az illető helyen meg van állapitva.

Az előbbi bekezdések rendelkezései nem zárják ki az 1. és a 2. szakaszok szerint megengedett béremelést, ezt azonban a bérbeadónak a szokásos felmondási időben előre kell a bérlővel közölnie.

Az 1. szakasz alá eső lakás bérlője a bérlet ideje alatt *csak oly javitási vagy helyreállitási munkálatok teljesitését követelheti,* amelyek a lakás használhatósága végett *elkerülhetetlenül szükségesek.*

Ha az ingatlan elidegenitése vagy más körülmény folytán *más lép a bérbeadó helyébe,* az uj jogosult a jelen szakaszban megállapitott korlátozásra tekintet nélkül *élhet felmondással azokra a lakásokra nézve, amelyekre saját maga és családja részére van szüksége.*

(Kivételek)

4. §.

Nem esik a jelen rendelet 1—3. szakaszaiban megállapitott korlátozások alá:

1. a nem lakásul (üzlet, raktár vagy iroda céljára) kibérelt helyiség bérlete, *kivéve ha az lakással együttesen tárgya a bérletnek;*

2. az *ujonnan keletkezett* vagy olyan lakások bér-

A Reichstag folyosójáról

— Berlini levél —

Tulajdonképpen nincs is folyosó a Reichstagban, a német birodalom parlamentjében, vagy ha van is, egészen másképp kell elképzelni, mint azt a pompázatos vörösbársony szalagot, amely a magyar képviselőház ülésterme körül szalad végig és amelyen talán érdekesebb politikát csinálnak, mint benn a teremben. A német parlamentnek nincs folyosó-politikája, igaz, hogy a rossz nyelvek azt mondják, hogy egyáltalában nincs politikája, nagyon derék, engedelmes parlament ez, amelyben legfeljebb ha néhány szocialista kellemetlenkedik itt-ott a kormánynak. De ezeknek a kellemetlenkedéseknek a csatatervét is zárt ajtók mögött, üléstermekben beszélik meg a Reichstag politikusai, a folyosón nem főzik a puccsokat és nem készitik elő a viharokat, a folyosón nem jelennek meg a miniszterek, nincs patkó és félkaréj a pártvezérek körül, — a német parlament folyosóján sietők és szaladgálók emberek az üzleti ügyeiket intézik, látogatókat fogadnak, leveleket diktálnak, a német parlament folyosója olyan, mint valami üzleti ház terme, mint valami nagybank előszobája, szin és csillogás nélküli valami, amelyről ugyan néhai való Mikszáth Kálmán se tudott volna folyosói csevegéseket irni.

A Reichstag folyosója fehér márványfalú oszlopcsarnok, amelynek a közepén kupola alatt áll első Vilmos szobra, ez is márványból van és olyan rossz, mint a berlini szobrok általában. A márvány hideg fehérségét csak az obligát vörös bársonyszőnyeg enyhiti, amely mint valami rengeteg szordino, ugy fogja el a lépések koppanását. Itt, ebben a rideg és márványos házban éli a birodalmi gyülés a maga sajátságos társadalmi életét. Politikát ugyan nem csinálnak itt, hanem beszélgetnek a politikáról, ugy, mint ahogyan valami szalonban vagy klubban megtárgyalják az eseményeket. Vannak törzsvendégei a folyosónak, képviselők, akik szeretnek sétálgatni, elbeszélgetni, amig odabent valamelyik statisztikai virtuóz magyarázza a tribünön, hogy a teltowi kerületben mennyi burgonya termett átlag; kedves öreg urak és agilis fiatal képviselők méregetik végig a folyosó jó kétszáz méterét és itt szidják titokban a kancellárt azok, akik odabent nem merik a kormányt támadni.

Most a háborus Reichstagban nagyon sok uniformist lehet látni, ami jó, mert azok az urak, akik civilben járnak, kétségtelenül a világ legrosszabbul szabott redingot-it mutogatják magukon. Az uniformisok közül a *Bassermanné* látható leggyakrabban a folyosón. A nemzeti liberális párt elnöke, akiről egyébként azt mondják, hogy a legkellemetlenebb hiu emberek egyike, szenvedélyes folyosó-csevegő, órák hosszat jár fel és alá valami egészen jelentéktelen politikussal és fejtegeti, hogy mi lenne, ha ő volna a birodalmi kancellár . . . Bassermann rokona a szinész Bassermannak, testvérbátyja, ugy mondják, nem érintkeznek egymással, hanem azért a politikus Bassermannon is meglátszik, hogy a szinészvér benn van a családban. A konzervativek vezére, gróf Vestarp is katona, a mellén ott fehérlik a maltai kereszt; az alakja csak itt-ott tünik fel egy pillanatra a márványcsarnokban, mert hiszen konzervativ vezérférfiuhoz, aki pláne gróf is, nem méltó, hogy folyosói csevegésekkel töltse az idejét. A legérdekesebb katona, Liebknecht, persze hiányzik a folyosói képből: ő volt az egyetlen közlegény-tagja a birodalmi gyülésnek.

A balsarokban, a folyosón van egy bőrgarnitura, pamlag és fotelek. Itt szokott üldögélni az öreg Schönaich-Carolath herceg, hófehér haju öreg ur, történész, Napoleon krónikása és kemény liberális, a vörös hercegnek hivják a Házban és a jó hercegnek odakint. Az aktuális politika megszünik a hercegnek abban a pillanatban, amikor kedves helyére telepszik a folyosón, — ha valaki letelepszik melléje, elpanaszolja neki, hogy mennyi baja van a levélcenzurával, nem jön a posta, nagy a drágaság — sok millió ura a herceg — és hogy igazán itt volna az ideje, hogy az entente belássa, hogy kilátástalan a további vérontás. A kedvességében és melegségében az öreg Bernsteinhoz hasonlatos, A Ház egyik legérdekesebb és legtiszteltebb alakjához, aki szintén javithatatlan folyosói csevegő. A szociáldemokraták közül Haaset és Scheidemannt lehet gyakran lát-